

EDGARD

HET
VERHAAL
VAN MIJN
VADER

Edgard.

MARCEL
VANTHILT

meulenhoff | manteau

Deel 1

Proloog



De laatste dag dat ik je zag, rechtovereind tenminste, was een vrijdag. De avond voor je dodelijk ziek werd. De Jong-Socialisten, of iets van die strekking, hadden een fuif, een thé dansant georganiseerd in De Rode Roos, een uit betonplaten opgetrokken achterafzaaltje in de Stationsstraat van Leopoldsburg. Jij en alle welwillende militanten van de partij hadden die rode parochiezaal eigenhandig, betonplaat voor betonplaat, neergepoot in de tuin van Café Germinal. Ik was daarbij geweest, als kind van de mandataris, en had ook met mortel en zand gesleurd. Een strijdvaardig lokaal was het, symbool van de socialistische opgang in het door zwartrokken, tsjeven, kalotten, katholieken en CVP'ers gedi-rigeerde Limburg. De partij, ónze partij, die heette de BSP: de Belgische Socialistische. Belgisch is die al lang niet meer, en socialistisch? Zulks valt ook te bezien. Vergankelijkheid, dat is het verhaal van dit boek.

Er huisde een bibliotheek in De Rode Roos. Een met 'n buitengewone collectie stripverhalen. Daar verdeed ik de lange uren van m'n naschoolse tijd in het kostelijke gezelschap van Nero, Kwik & Flupke, Piet Fluwijn & Bolleke, de Familie Snoeck of Billie Turf. Daar ontwaarde ik zogenaamde zedenromans. Boeken, hoog op de plank, met 'n mysterieuze Z op de rug. Geeraerts, Claus, Boon. Die waren pikant, ongeoorloofd voor kinderoogen, pornografisch zelfs. Zo zei men, want ik las ze nooit.

Die bibliotheek was evenwel maar de achterbouw van De Rode Roos. De voorbouw was de feestzaal. Ook die herinner ik me haarscherp. De balavonden met showorkesten,

waarvan ik daags na het bal onbeholpen op de achtergebleven drums roffelde, dromend dat ik de nacht voordien zelf op het podium de vedette was geweest. Het feestelijk odeur van mannenpis in de doorzeken urinoirs. De vale walm van de schrale pils, Cristal uit Alken. De sierlijk geribbelde flesjes limonade van Colibri, de repen van Chocolade Jacques met wielrennersprentjes. Het was er altijd. Zoals ook de politieke praatjes, de grootspraak aan de toog en de immer klaarliggende verkiezingsaffiches met hun emmers vol dikke paplijm. Of de te korte rokjes van de majorettes. Uitgetekend, gestikt en genaaid door mijn moeder. Ik zie de gevlochten touwen in de trommels van het trommelkorps en de roodgroene keramieken tegels van de dansvloer, gebarsten van het vele kameraadschappelijke samenzijn. Het dartelt allemaal, zoveel jaren later, loepzuiver door mijn memorie.

In dat zaaltje, op die vrijdagavond in april 1973, zat ik met m'n schoolmakker Dominique Deruddere aan een tafel. Spectaculair was het niet; weinig tot geen volk, een man of dertig, schatte ik. De nationale BSP had niet de jongfrisse aanhang van het gemeentelijke Jeugdhuis Skoop. Daar waren de échte fuiven, op zaterdag, niet op vrijdag. In de Skoop zat het steeds stampvol en het zweet droop er van het plafond. Als de diskjockey vette slows door de *baffels* joeg ('Laat me nu toch niet alleen', 'Samba pa ti', 'I'd rather go blind', 'Je t'aime moi non plus'), werd er daadwerkelijk gefroesjeld met de meisjes. Je kuste ze zonder pardon op de mond en ze kusten terug: dát was fuiven. Deruddere en ik, allebei monter 15, waren wat dat betref onze prille leeftijd ver vooruit. Daar hadden we Boon, Claus of Geeraerts niet voor nodig gehad. Wij wisten heel duidelijk of een fuif goed zat of niet. En die fuif, op die vrij-

dag voor jij, pa, in rechte lijn naar je dood surfte, zat niet goed.

Deruddere had al 'n pint of twee op en bestelde er nog een; hij wilde er het beste van maken. Hij had geen vader te vrezen die onverwacht zou binnenvallen. Nee, Derudderes pa was rond dat uur, halfnegen, reeds rijkelijk gemarineerd. Als degelijke beroepsmilitair doolde-ie al heel de middag van de ene toog naar de volgende barkruk in de talrijke soldatencafés van het felle dorp. Zelfs als hij hier zou opduiken, was het om zijn zoon er nog een te trakteren. Maar ik, ik moest me gedeisd houden. Ik, ik moest opletten vanwege mijn pa, en bestelde dus nog maar 'n derde Schweppes Indian tonic met kinine. Wist ik veel wat dat was, behalve dat je er niet zat van werd.

Deruddere en ik probeerden de sfeer erin te houden. Met wat jongensachtige kwinkslagen en met het inschatten van de karige aanwezigen. Want er was aanlokkelijk vrouwvolk, kusklaar en al, zo hoopten we. Maar de belichting zat behoorlijk scheef: neons en wat flets discogeflits. DDR pur sang, oostblokkoud. De Jong-Socialisten, en bij uitbreiding de BSP, wilden hip zijn maar flopten grandioos. Het was voorzeker 'n teken. Het ware leven is niet partijgebonden, Marcel, besepte ik toen - ga ervan weg, dump het, zoek het elders.

En ja hoor, ik had het voelen aankomen, jij bent die triestige affaire even komen inschatten. Plots stond je bij de tapkast, pa. Als God, want je wás God. Je had die Rode Roos met eigen bloed, zweet en tranen uit de grond gestampt en nu zat dat losgeslagen jong volk daar op jouw turf te feesten, te doen alsof er nooit een strijd-voor-de-werkmensen geweest was. Een strijd waar jij je leven aan had geschonken en waar wij, de nieuwe generatie, niet in het minst van wakker lagen. Integendeel, wij hadden niet eens zo heime-

lijke sympathieën voor het langharig tuig, voor de hippies, voor de communes, voor de Jimi's die hun gitaar in brand staken. Dat hadden we met eigen tienerogen gezien in Cinema Apollon toen daar de film *Woodstock* vertoond werd. De vrije liefde, de we-zien-wel-filosofie, de laat-ons-maar-waaien-idee. Dát leken ons de echte dingen des levens. We waren ondankbare honden. Waar blijft die verdomde 'La Bamba'? Kussen en tongen draaien, daar ging het ons om.

Dat moet jij in het snotje gehad hebben. Want je stond daar, aan die toog, bij die sossentapkast, zo onomkeerbaar. In een regenjas van onberispelijke snit, want ja, altijd gaaf gekleed. Maar ook, zo staat het me bij, minachtend, monkelend en commentaar gevend. Was dit nu de jeugd-variant tegenwoordig? Was dit nu de toekomst? Ja, wij waren de toekomst, toen, en zijn nu alweer 'n stuk van het verleden. Waarom had jij, zo leek het me, niet het minste inlevingsvermogen? Waarom was je zo strikt? Ik had mezelf 'n meer moderne pa gewenst, een waar ik minder ontzag voor had. Minder schrik ook.

Ik verwijt je dit niet. Je kwam uit 'n andere tijd en de nieuwe tijd was met geen snelheid bij te benen. Wat had ik moeten verwachten? Dat jij om 'n air van nieuwerwetsheid te veinzen, je in onze kuskensdans zou gegooid hebben? Dat je als gespeeld coole dorpspoliticus met veel te jonge meisjes zou staan shaken op je eigenhandig gelegde roodgroene keramieken tegels? Natuurlijk niet, je deed die avond maar 'n acte de présence. Omdat die tent voor 'n groot deel gewoon jouw tent was. Ik til er wellicht te zwaar aan, maar niettemin was je, die laatste avond dat ik je rechtovereind zag, onoverkomelijk. Niet zomaar aanwezig, nee, koninklijk, heersend, hoogachting afdwingend aanwezig. En snel daarna was je niets meer, want botweg dood.

Daar wil ik je hierbij trouwens graag voor danken. Dat je doodging en vooral dat je dat snel deed. Met 'snel' bedoel ik dat het me echt niet beter schikte dan *dán*. Je stierf een week of vijf na die *thé dansant*, op 12 mei 1973. 15 was ik, ging 16 worden in augustus, en man, ik stond scherp. Waarom? Waarvoor? Dat wist ik niet, maar het jeukte danig. Ik wilde iets, ook al wist ik niet *wát*. Maar jij, met je militaire regels, zat me in de weg. 'Om 6 uur thuis is om 6 uur thuis en dus niet om 10 over 6!' zo sprak je. 'Je schoolrapport is niet goed, jongen. Maak u geen illusies. Vergeet dat tv-kijken en die *Kapitein Zeppos* en *Batman* deze week maar. Naar je kamer en studeren!' Arbitrair, streng, geheel in de lijn van je verleden bij de vaderlandslievende strijdkrachten. Maar het botste faliekant met mijn puberaal gehunker.

Het was 1973, pa, en wist jij veel dat er topjanetten en transseksuelen door m'n geest spookten: Lou Reed, Marc Bolan van T.Rex, Bowie, de intergalactische glamourkalkoenen van Roxy Music. Mannen met make-up, geflippte kunstenaars waar geen Davidsfonds of Vermeylenkring het bestaan van vermoedde. Er was duidelijk nog 'n andere wereld, een die olijk sjeesde op schandelijk verwijfde hoge hakken en in zilveren platformschoenen met opgekleefde spiegeltjes. Zoals Gary Glitter schoeisel had, onmogelijk om te dragen maar hoogst verlokkelijk. Die wereld was onmetelijk ver weg van de lokale politiek waarin jij zat weg te kankeren. Niet dat ik daar geen respect voor had, *au contraire*. Je had je weten op te werken. Een simpele dorpsjongen, je moeder 'n bescheiden hardwerkende cafébazin, je vader 'n door-deweekse schoenmaker met 'n drankprobleem. Maar jij, jij stootte ondanks die gewone komaf door naar de hoogste echelons: de gemeenteraad, de provincieraad, de Kamer, de Senaat. En je wist er je punt te maken. Je *wás* iemand, toen.

Ik heb het m'n hele jeugd mogen horen: jaja, dit is 'm, het zoontje van Edgard, dé Edgard, Edgard Vanthilt! Trots was ik, absoluut, maar ook klein en nietig, want ik bleek maar het-zoontje-van. Snap je hoe bevrijdend het was toen dát opeens wegviel? Dat je door onnozelweg dood te gaan mij een vrijgeleide gaf? Ik heb nooit meer omgekeken. Ik ben gegaan en jezusmaria, het werd 'n duivelse rit. Geen paniek bij dat 'jzusmaria', pa; ik werd tsjeef noch kalot, dat zou pas gortig geweest zijn.

Bovendien, beste vader, ging je ook letterlijk razendsnel dood. We zouden naar zee gaan, de zaterdagochtend na die mislukte thé dansant. Oostende, een appartement, de jaarlijkse paasvakantie. Alle valiezen waren gepakt, stonden zelfs al in de kofferruimte van onze Volvo 144. Maar je kreeg buikpijn, die ochtend. De opgeroepen dokter wist er geen remedie voor, kon het niet inschatten, en raadde dan maar onmiddellijke ziekenhuisopname aan. Daar, in Lommel, in mijn geboortekliniek nog wel, zag men dat het de alvleesklier was. Nooit van gehoord, de pancreas. Het ding zwol inderhaast tastbaar op, het stond op springen, het flipte langs alle kanten. Je pens werd voor onze ogen, de verbijs-terde ogen van ma, m'n zus en ik, een vleselijke luchtbal- lon. Ik weet nog dat ik er 'n grap over maakte: 'Je gaat 'n kindje krijgen, pa!' Je grijnslachte nog even, maar ik zag de pijn in je grimas. 'Het is beter dat je naar huis gaat, jongen', zei je.

Dat deed ik en daar wachtte ik. De saaie uren dodend met het herbeluisteren van cassettebandjes van de BRT2 top 30. Dan maar geen gocarts en paasvakantie in de koningin der badsteden, maar gelukkig wel de hitparade. Demis Roussos stond op 1, met 'Forever and ever'. Ik neu-rie het ook nu zó mee: 'Forever and ever, you'll bééé the one'.

Zo forever ging jij niet the one zijn, bleek vrij vlug. En er was het grootse 'Blockbuster' van Sweet, dat pruttelde nog wat na, op nummer 27. Willy Sommers had alweer 'n hit, 'Van 's morgens tot 's avonds'. Willy Sommers had ik persoonlijk in het echt ontmoet én geïnterviewd. Dat gebeurde in de Leopoldsburgse kledingwinkel Elvire. Die boetiek verkocht naast haar assortiment afzichtelijke dameshandtassen en superhippe Levi's jeans ook singletjes (69 frank) en elpees (300 frank). Sommers was daar langs geweest voor 'n handtekeningensessie vanwege z'n allereerste tophit, 'Zeven Anjers Zeven Rozen'. Ik was veertien en had Willy de microfoon van mijn Philips-cassetterecorder onder zijn ook al piepjonge neus geduwd. 'Waarom anjers en rozen?' vroeg ik hem. 'Waarom geen chrysanten en hyacinten? Of tulpen, narcissen, seringen?' Sommers lachte en zei dat niet hij maar iemand anders de tekst en muziek voor die klassieker geschreven had. Dat viel me tegen van de jonge volksheld, maar toch was ik blij met dat interview. Want ja, die showbusiness, dat leek me zo spannend.

Terwijl jouw lichaam zich naar de doodsreutel toewerkte, zat ik met m'n oren in de popmuziek. ELO was er al: te gek opgedirkte weirdo's. Of 'Cum on feel the noize' van Slade: Britse brulapen met stervormige gitaren. En 'Hello Hurray' van Alice Cooper: een gemaquilleerde nozem die slangen doormidden beet. Zonder Thin Lizzy te vergeten: het is ook vandaag nog steeds misdadig heerlijk, dat 'Whiskey in the jar'. Ik kreeg mijn tijd wel om, geen probleem.

Na een etmaal of twee ziekenhuis in Lommel bracht men je in allerijl naar Leuven, de Sint-Rafaëlkliniek. Want er was geen dokteren meer aan, je ging als 'n razende achteruit. Je raakte quasi onmiddellijk in 'n hallucinerende coma, half bij bewustzijn, half trippend. Ik zag je daar slechts één keer, mompelend in je slaap, brullend en tierend met gro-

te, uitzinnige ogen. 'Jongen! Waar is uw schoolrapport? Ge hebt het achter uw rug verstoppt! Laat het zien! Nu! Laat het zien! Ge weet toch dat ge beter uw best moet doen! Ge moet uw best doen, ik zeg het u, maak u geen illusies! Of wilt ge, zoals al die sukkelaars uit de put, mijnwerker worden misschien? Gij kunt toch beter!'

Ik trilde op m'n benen; het was 'n nachtmerrie bij klaarlichte dag, pa. Ik begreep het ook niet. Over welke illusies had jij het eigenlijk? Zo'n slechte leerling was ik helemaal niet. In de lagere school altijd bij de eersten, 90 procent en meer. En ja, in de middelbare was het wat minder geworden, al dat huiswerk en die technische tekeningen in Chinese inkt. Niet mijn ding, maar ik haalde het wel, dus vanwaar die verwijten alsof ik helemaal op het slechte pad was? Kwam het alleen door de morfine of had je echt zo'n lage dunk van mij?

We hebben het nooit kunnen uitpraten, want het ging dag na dag alleen maar bergaf. Toen men je naar de intensieve afdeling had verplaatst, werd het zo slecht dat de dokters kortaf zegden dat het geen zin meer had. Je lichaam was vanbinnen helemaal kapot, opgebonjourd. Het zat vol met etter. Letterlijk vol, dat heb ik nog gezien, want er puilden lange repen watten uit de tientallen gaten in je buik. Men wilde het zuur, het vergif, die etter, de vuiligheid tussen je ingewanden nog opslorpen, maar het baatte niet. Het hielp gewoon niet meer, alles was aangetast, je implodeerde.

En dus draaide men met instemming van de familie de kranen dicht. Nooit had ik voorheen zo'n kranen gezien, het waren er drie. Een met zuurstof, een met water en suikerstof, en een met lachgas. Ja, lachgas, dat scheen ontspannend te zijn voor mensen die voorbij de pijngrens zitten. Dicht gingen ze, een voor een, die kranen. En, dag pa, dood pa.

Daar had ik, als vijftienjarige popliefhebber, niet van terug. Maar wat werd het leven me in één klap geweldig duidelijk. Het is niks, het is minder dan 'n vingerknip, het is 'n kraan die door iemand wordt dichtgedraaid. Meer niet. Pa, daar dank ik je voor. Je compleet onzinnige heengaan heeft me tot op heden gesterkt. Het gaf me een schitterend schild tegen alle nitwits, beterweters, kommaneukers, chagrijnen, meningverkopers, zeurzakken, labbekakken, imbecielen, pseudo's, de hele teringzooi. Je leerde me door die inderhaast genomen bocht van vadermonument naar verhakkeld lijk dat het allemaal niets voorstelt. Een grotere wijsheid had je me nooit kunnen schenken. Andermaal dank, pa.

Zeer eigenaardig was dat mijn schoolmakker, de genoemde Deruddere Dominique, enkele weken later zowat net hetzelfde beleefde. Deruddere werkte op 'n lusteloze zaterdagmiddag in z'n slaapkamer met veel tegenzin aan het huiswerk der technische tekeningen met Chinese inkt. Plots hoorde hij een ijselijk gegil: zijn moeder. Hij vond haar in de garage, hysterisch, veel misbaar makend, compleet over haar toeren. Omdat haar man daar op de grond lag in een plas bloed. Vader Deruddere had zitten klooiën met de stalen veer van de kantelpoort. Die veer was onverwacht losgeschoten en had hem met grote kracht verwond, hij had het ding recht tegen z'n slaap gekregen. Dominique nam zijn pa nog in de armen, maar het bloed spoot uit het zwaar geraakte hoofd. Luttele momenten later was Derudderes pa dood. Ook onaangekondigd, onverhoeds. Net dezelfde wake-up call die ik had gehad: gillend, bijtend, gierend. Zoiets als heimelijk gemene vingernagels op 'n krijtbord, kríííééép. Je verwacht het niet, maar plots is het er toch: alstublieft, stommeling.

Dominique en ik werden op slag nog betere compagnons, want we waren nu plots doodsvrwanten. De rest van onze tijd aan het Koninklijk Atheneum en zelfs nadien in de onbezonnen studentenjaren van Brussel spendeerden we heelder dagen en oneindige nachten samen. We lalden, graptten, filosofeerden, bespraken het leven en hoe wij dat gingen aanpakken. Ze zouden nog 's wat zien, de mensen, want ons maakte je niets wijs. Wij wisten wat het was, het leven, want wij hadden de dood al gezien. Het had wel degelijk iets, beiden zo zonder het alziend oog van vader; we benutten die vrijheid optimaal. Ik deed mee aan zijn debuutfilms en hij deed mee aan mijn eerste radioprogramma's. We stonden zelfs samen op Mallemunt, het kunstenfestival van de Beursschouwburg, op het Muntplein, centrum Brussel. We deden daar in de openlucht voor een enorme menigte 'n publieke radiorevue, *De Scheurbuikshow*. Met speciale gasten zoals Sjef van Oekel, Kamagurka en Guy Mortier. Het leek ondanks die topinvités helemaal nergens op, maar we deden het. Omdat we het aandurfdn. Gáán, dat was de boodschap, want voor je het wist was het schluss, fini en afgelopen.

Dominique en ik zien mekaar de laatste jaren nog maar zelden. Niet dat het verkeerd ging tussen ons, maar ieder vond zijn eigen weg en daarin bleek die dodevaderband dan toch weer niet zo belangrijk.

Ik zou het hierbij kunnen laten, pa. Meer valt er niet te zeggen. Maar toch zit het me dwars: wie wás jij eigenlijk? Je pende zeer gedreven stukken, ludieke cursiefjes, scherpe politieke columns. Maar nooit werd je 'n Timmermans, Streuvels of Walschap. Je schilderde ruw en overtuigend Kempenlandschappen, maar nooit zag iemand 'n Permeke of 'n Ensor in je. Het tegenwoordig bijzonder socialistische

Limburg is zonder twijfel ook dankzij jou socialistisch geworden, maar in de geschiedenisboeken ben je geen Willy Claes of Steve Stevaert. Ben je dus maar een voetnoot, een vervaagende herinnering voor immer schaarser wordende enkelingen? Was je niet meer dan de zoveelste burgerman? Wel, beste pa, daar heb ik het moeilijk mee. Je verdient beter.

Ik weet wel dat niemand op jouw verhaal zit te wachten, maar ik begrijp je probleem. Ik heb het namelijk zelf ook. Ik ben intussen, dat weet jij niet maar het is zo, verworden tot 'n publiek figuur uit de wereld der media: het amusement, de radio, de televisie, de wereld die jij me afraadde. Ben ik evenwel 'n groot kunstenaar? Nee, dat niet. Ook ik ben maar een eigenaardige voetnoot: 'n beetje muzikant, 'n beetje schrijver, 'n beetje komiek, 'n beetje dit, 'n beetje dat, 'n beetje van alles wat. En dat scheidt 'n band, niet? Jij was ook van alles wat: soldaat, verzetsstrijder, tekstdichter, volksmenner, stemmenkanon, toppoliticus, vader... We zijn allebei een voetnoot, 'n ietwat interessant radertje, maar we zijn niet het grote rad.

Maar belangrijker, hét verschil tussen ons is dat ik traceerbaar ben en jij niet. Mijn naam is bekend en de jouwe niet. Ik besta, pa. Jij niet. Als je mijn naam in 'n zoekprogramma van het internet gooit, krijg je 'n overdaad aan gegevens over tv-programma's, literaire avonden, muzieknummers, krantenartikels. Over jou vind je niks. Wat zeg je? Internet? Zoekprogramma's? Tja, dat leg ik je misschien onderweg wel uit. Er is zoveel veranderd sinds 1973, je hebt geen idee.

Wat ik bedoel is: wie vandaag wil weten wie Vanthilt is, vindt alles over Vanthilt. Marcel Vanthilt, niet Edgard Vanthilt. En dat vind ik zonde. Daarom schrijf ik dit boek. Misschien denk je: leuk van je, zoon, erg lief ook, maar hoe kom je erbij, na al die tijd? Wel, dat is te danken aan enkele

curieuze toevalligheden. De eerste kwam als 'n soort verschijning. Het gebeurde tien jaar geleden. Ik zat midden in een verhuizing. M'n hele hebben en houden stond in Los Angeles, in een dichtgetimmerde houten kist op de kade bij een troosteloos cargoschip. De inboedel ging de zee op en ik bened de zetels, kasten, boeken, vorken, sokken en hemden. Hun wachtte 'n wereldreis via het Panamakanaal, langs de haven van New York en met 'n tussenstop in Wolverhampton naar het schaapachtige Vlaanderen. Liever deed ik hun route: een maand of drie het ruime sop op om mijmerend te niksen. Maar ik was al ter bestemming, verkast met een intercontinentale vlucht van American Airlines; ik zat al in Antwerpen.

Omdat ik mijn leven, net zoals jij dat ook vaak gedaan hebt, nog maar 's omgegooid had. Amerika was inspirerend geweest, geestverruimend en dies meer. Maar België belde voortdurend met verleidelijke aanbiedingen, werk kortom. En dus slikte ik mijn statesideambities in. Heel dat Hollywood kon m'n rug op, want ook de liefde riep. Het was een meisje, een honkvast Duffels schatje, met een warme ziel en een warm lichaam. Ze stal mijn hart en dus deed ik de deur van dat charmante appartementje bij de Sunset Strip zonder nadenken achter me dicht. En ik ging. Terug naar Antwerpen.

Daar zat ik op die eerste avond na de terugvlucht in een volkomen lege burgerwoning in Zurenborg op een klapbed. Met 'n peertje licht en 'n kleine plastic tv. Zij, mijn nieuwe grote liefde, was al terug naar haar huis. We hadden aangenaam gesoupeerd en nagevreeën, maar zij moest vroeg op en ik niet. Dus prutste ik met een kromgeplooid ijzeren kapstok als antenne om de kleine tv aan de praat te krijgen. Na veel sneeuw verscheen Canvas. *Histories* ging net beginnen. Een uitzending over het leven van de illustere

politicus Paul Vanden Boeynants. Dat leek mij, met mijn hoofd nog geheel in de Americana, perfect qua acclimatisering aan het oude thuisland. Jawel, Vanden Boeynants! Charcuterie, corruptie, macht: België, la Belgique, ten voeten uit. Dit was de beste instap, de beste terug-naar-af. Ik bekeek het, van op dat klapbed, met meewarige genoegdosing.

Plots sprak de reportagestem over de grondwetsherziening van 1970: 'Dat was de eerste staatshervorming. België bestond vanaf dan uit verschillende cultuurgemeenschappen...' Ik dacht, als gediplomeerd politieke wetenschapper: tiens, dat zegt me iets. Men vertoonde beelden van het parlement, de Senaat, een trage pano van links naar rechts, over alle hoofden van de aanwezigen. Ik sprong meteen recht en riep: 'Pa!' Ik had je niet echt gezien, het ging te snel, maar ik wist dat je daar zat. Je was in een fractie van een seconde tastbaar weer levend. Die eindeloze zittingen, je kwam vaak pas tegen de ochtend thuis, de grote staatshervorming, je was erbij. En nu gaf men daar beeld van, op dit tv'tje! Je was, zo leek het me, in de kamer waar ik doodalleen zat te kniezen, plotsklaps lijfelijk aanwezig geweest. Zeer bizar, maar wél echt teruggekeerd.

Jij pa, die al jaren slechts een schim was geweest, een vergeelde foto op oud krantenpapier, een schamel hoopje herinneringen waaraan niemand nog dacht, jij bestónd op eens opnieuw. Pa, godverdomme, dacht ik, hoe is het nog met je? Man, wat is dat lang geleden! Ik heb de rest van de avond hardop met je staan kletsen: ja, met mij is alles oké, Amerika was leuk, mijn nieuwe meisje is leuk. Maar waar heb jij al die tijd uitgehangen? En wat jammer toch dat jij nooit die autobiografie schreef. Daar zou nog 's wat in gestaan hebben, niet? Omdat jij het nooit deed, ging ik het doen. Ik begon er 's anderendaags meteen aan.

Gelukkig bleef die eerste, te heftige versie liggen, mate-loos lang. Te veel tv en 'n poëzietheatertoernee en 'n rock-cd en nog veel meer tv. Tot er in *De Standaard* op een zaterdag zeven jaar later een artikel verscheen over het crematorium van Ukkel. Daar had men jou tot stof en as weggebrand. Tiens, dacht ik nogmaals, ik mag pa niet vergeten. Je jaarlijks groeten in november of op dagen dat het me zou zinnen kon niet, dus ik vergat je nogal vaak. In 1973 mocht je de asse van een nabestaande niet meenemen en bijzetten in een muur mocht ook niet. Uitstrooien was de enige optie, wat ook gebeurde. Er stond wat wind die dag en ik vond het pijnlijk lachwekkend dat je ten dele tegen de broekspijpen van de begrafenis-mens aanblied.

Diezelfde zaterdag, zeven jaar geleden, ben ik op wandel met mijn zoon. Want intussen kwam er een kind, pa. Hij draagt overigens jouw naam. Als tussennaam, maar toch: Victor Florimond Edgard. Hij heet Victor omdat het solide bekt en Florimond omdat dat de vader van mijn vrouw was. Met het meisje dat me uit Amerika terugbracht ben ik intussen gelukkig getrouwd. Haar pa, Florimond dus, is ook al lang niet meer. Het leek ons een mooie hommage aan hem. En dus tevens aan jou, Edgard.

Ik loop dus met de genoemde Victor F. E. Vanthilt (geef toe dat zo'n naam tot grootse daden noopt) door de Kloosterstraat, de antiek- en brocanteriestraat van Antwerpen. We slenteren voorbij zijn nieuwe school en zien daar een van de juffen. Die heeft wat tweedehandse schoolboeken, rekken, vazen én een typemachine in de aanbieding. Ik herken het ouwerwetse tikapparaat meteen. Die grijsgepikkelde koffer met slot en handvat, het is onmiskenbaar jouw schrijfmachine. Een raszuivere Olympia. Net hetzelfde model.

In de koffer zit het donkergroene tikkarkas waar jij uren, dagen, decennia op werkte. Het verweerde toetsenbord staat

wat krom maar is intact. Met dat rare dollarteken linksboven. Ook de bel is er. Die rinkelde als je aan het rechtse eind van je papier was. Als kind zeurde ik je de oren van het hoofd om er op te mogen rammen. Het gaf zo'n mooie aanslagen, ook al raakten de hamertjes voortdurend verstrikt. Het klónk, het schrijven had geluid. De letters, van het klassieke Courier-soort, drukten zich letterlijk in het papier. Het was niet alleen schrijven, het was drukken. En dus schreef ik erop, denkend dat het geschrijf gedrukt werd. Mijn eerste tijdschriftjes waren weinig zaaks. Ik jatte wielrennersverhalen uit de krant (*Volksgazet*, welke anders?) of bracht mijn grote Willy Sommers-interview. Soms ging het over jou: 'Edgard Vanthilt wint weer de verkiezingen!' Dat kon ook moeilijk anders, je hebt nooit verkiezingen verloren. En later in mijn middelbareschooltijd schreef ik brieven op de Olympia, onversneden onzin ter vertier van schoolkameraden.

Wel, die typemachine stond hier, in de Kloosterstraat, opeens voor me. Andermaal een verschijning. Hoeveel tekenen van boven kan een mens hebben? Je had het ijzeren gedrocht, als hallo-ben-je-niks-vergeten, als projectiel op m'n motorkap kunnen gooien, terwijl ik op een banale dinsdagmiddag in de familiale Chrysler Voyager naar Brussel bolde. Maar dat deed je niet, te opzichtig natuurlijk. Je zette het heel geraffineerd midden in de stad voor mijn neus én voor die van je kleinzoon Victor. Sterk.

Want Victor was, net als ik jaren geleden, meteen verknocht aan het ding. 'Wat is dat, papa?' vroeg hij onmiddellijk. 'Dat is 'n schrijfmachine, jongen. Lang geleden, toen er nog geen computers waren, schreven de mensen hiermee.' Hoe dat dan werkte, wilde hij weten. 'Wel, je draait er 'n wit blad papier in, je tikt op de letters en het staat geschreven, zo simpel is dat.' Het kind vond het terstond een

wonderlijk iets. ‘Dat moet je kopen, papa’, zei-ie. En dat deed ik. Voor het kind, maar met name omdat ik wist dat ik er nu eindelijk ’s werk moest van maken.

Thuis draaide ik er ’n wit blad in, nam Victor op m’n schoot en genoot van zijn verwondering. Het kind klopte vinger na vinger, met het puntje van z’n tong uit de mond, zijn naam op het blad. Eerst in kleine, dan in hoofdletters. En we lieten de bel rinkelen: wel twintig keer. Hij vond het toverij. Ik werd er stil van; het was luguber. Dat kind was de kopie van de kopie: mijn kind was ook jouw kind. Eng, maar doeltreffend mooi.

De week nadien repte ik me vierklauwens naar ma. Ze gaf me een plastieken zak met meer dan tweehonderd door jou geschreven krantenstukjes. En ook drie kapstokken, in diezelfde plastieken zak. ‘Kapstokken, dat komt altijd van pas’, wist ze. De lullige hangers hadden een gebreed omhulsel in roze wol, de wansmaak voorbij. Maar ma vond ze blijkbaar van groter belang dan je proza. Geschiedenis is niet haar ding. Eigenaardig toch, voor een bejaarde? Maar mijn research kon beginnen: tweehonderd columns! En dat was alleen nog maar het verslag van de periode 1952-1958, een onthullende kijk op je dorpspolitieke geschiedenis.

Wat zou er nog allemaal te vinden zijn, wilde ik weten. En dus reed ik naar het archief van *Het Belang van Limburg* aan de Herckenrodesingel in Hasselt. Mijn aanwezigheid trok meteen de aandacht van de redactie: wat kwam Vanthilt hier doen? Ik zat geen twee minuten in een oude krant te pluizen of er daagde een redacteur op. ‘Zozo, ’n boek over je vader? Daar brengen we morgen toch vlotjes een stuk over in de Achterkrant?’ Nee, liever niet, stamelde ik. Moet alles meteen de openbaarheid in? Nee toch? Er was nog geen boek, laat staan ’n hoofdstuk of ’n alinea.

Toch liet ik me overtuigen. Het idee om een oproep te doen naar mensen die Edgard nog gekend hadden en misschien wel wat leuke anekdotes wisten, was niet eens zo slecht. Met als gevolg dat er 's anderendaags een pagina-groot artikel verscheen: 'Marcel Vanthilt schrijft boek over vader Edgard.' Met foto's van jou erbij! Je stond spontaan, voor het eerst in dertig jaar, weer in de krant. Meer zelfs, in het zusterblad van *Het Belang*, de *Gazet van Antwerpen*, zette men de aankondiging van het artikel prompt op de eerste bladzijde. Met mijn foto en die van jou broederlijk samen, alsof we 'n nieuwe rockgroep waren. Je heropstanding was nog niet begonnen en het werd al nieuws. Opdracht volbracht, Edgard Vanthilt bestond weer! Proficiat, pa. En nu dat boek nog...



Woensdag 1 december 1909 is nauwelijks begonnen. Drie uur 's nachts, het vriest fors. Het wordt de strengste winter van het nieuwe millennium. Centrale verwarming is er niet, elektriciteit al evenmin. Niet uitzonderlijk, want niemand heeft die in 1909. Hoe vergaat het de moeder? Rilt ze? Is het van de kou of zijn het de weeën?

Berthe Marie-Louise Ooms, zo heet ze, maar iedereen zegt Louisa of Lisa. Ik heb haar nooit ontmoet, maar ik ken haar naam en ik ken ook haar foto's. Een grimmig kijkend ernstig mens. Met een Leuvense stoof, op kolen of hout. De stoof staat in de keuken. Ligt Louisa daar? Of ligt ze in de kamer ernaast, de pronkkamer met makkelijke fauteuil? Of gewoon in bed, boven, de lakens mogelijk verwarmd met een pan vol roodgloeiende kolensintels?

Ligt het jongste zusje, mijn tante Hélène die vijf is, mee tussen die lakens? Dat doet Hélène wel vaker. Ook toen jaren later, in 1942, de moeder stierf. Hélène lag ernaast om haar gezelschap te houden, om haar lijfelijke warmte te schenken. Maar Hélène werd na de slaap wakker en de moeder niet. Moeder Louisa was niet warm, ze was lijkoud. Hélène ontwaakte naast haar dode lijf. Dat was in 1942, maar nu in 1909, ligt ze erbij?

En waar zijn de andere kinderen? De kleine Emile, vier jaar, en Aline, zeven, slapen die? Staan de grotere kinderen in de gang, wachtend bij het deurgat, klaar om te helpen? Ze zijn met z'n vieren. Maria, de oudste, is achttien; Louis, zeventien; Philomène, vijftien; Albert, veertien. En waar is vader Gérard? Lurkt hij aan zijn pijp en drinkt hij

naar gewoonte alvast een borrel op de nieuwe boreling? Het huis zit goed vol, zoveel is zeker.

Voor de moeder is het intussen haar tiende bevalling. Dat wordt routine, na zovele jaren baren. Of ziet ze toch af? Duurt het lang of komt het kind probleemloos snel? Ik vermoed het laatste. Dan wordt Louisa qua buitenhuizige hulp alleen door een vroedvrouw bijgestaan. Een dokter roept men slechts op als het misgaat. Die vroedvrouw is wellicht Delphine Coudijzer, de door de gemeente officieel aangestelde bevallingsassistente. Geestige naam, Fientje Coudijzer, want vroedvrouwen mogen geen ijzers bedienen, laat staan koude. De ijzers, dat is iets voor de dokter. Hij en hij alleen hanteert de verlostang en het kletterende gereedschap bij het persen en het bevrijden. Een vroedvrouw helpt de natuur alleen mentaal een handje, meer niet. Ze sust en sopt en stelt gerust. Ze mag zeker geen medicijnen toedienen. Ze verdooft hoogstens wat, met kruiden en zalfjes of ether. En als het echt nodig is, met lachgas.

De geschiedschrijving zegt het: vroedvrouwen anno 1900 hadden lachgas. Je verhaal is dus nu al rond, pa. Je kreeg lachverwekkend gas bij het komen en 63 jaren later nog 's wat lacherig gas bij het gaan. Nog een terzijde over die vroedvrouwen. Bij gynaecologische onderzoeken mochten ze soms wél de dokter vervangen. Als de veelal mannelijke artsen het te riskant vonden om bepaalde vrouwelijke onderdelen aan te raken, gaven ze die taak door aan de vroedvrouw. Zo moesten zij, in Leopoldsburg tenminste, de meisjes van lichte zeden onderzoeken op allerhande venerische mankementen. Daar bleef de arts zelf liefst ver van weg. Ook hielpen de vroedvrouwen in het geval van vrouwelijke hysterie. De dokters waren er in die tijd van overtuigd dat de oorzaak der hysterie lag bij te weinig of geen seks. Je

zou denken: dat gaf die heren medici wat te doen, zo in de rand van hun dagtaak, maar nee. Het waren de vroedvrouwen die de hysterische vrouwen aan een orgasme hielpen. Niet met lachgas ditmaal, wel met kruiden, maar vooral ook met dildo's en waterstralen. Ik verdring de gedachte dat jouw moeder daar behoefte aan had.

De geboorte verloopt voorspoedig, het kind overleeft het. Niet zo evident in die jaren. Pasgeborenen sterven rond de twintigste eeuwwisseling uitermate makkelijk. Om tal van redenen: te vroeg gekomen, een zwak lichaam, stuipen, diarree, darmontstekingen, ademhalingsproblemen. Het is erop of eronder, veel hoogtechnologische bijstand heeft men niet. Het is knijpen en - in het beste geval - blèten. Maar het komt, dit kind, levend en wel. Voor hetzelfde geld was het niks geworden.

Zoals het niks werd met de allereerste nakomeling van Berthe Marie-Louise Ooms en Gérard Lambert Vanthilt. Die kregen ze twintig jaar eerder, in 1889. De officiële aangifte van die eerste baby is hoogst aandoenlijk. De 20-jarige Gérard Vanthilt, de vader, mijn grootvader, is samen met de 44-jarige 'agent de police' Leon Vermast om 11 uur 's morgens op 16 augustus 1889 in het gemeentehuis komen verklaren dat '... est venu au monde une enfant du sexe féminin, présentée sans vie.' Intriest, maar prachtig verwoord: een meisjeskind, gepresenteerd zonder leven.

Daar staan ze, die twee. Gérard, een jonge knul van 20, *cordonnier* van beroep, schoenmaker, en de gezette politieagent Leon van 44, het plaatselijk gezag. Aan de balie krasen ze hun handtekening in het register. Heeft de oudere agent de prille schoenmaker moeten troosten? Want welk een teleurstellende start van het jonge gezin. Ze zijn nog maar acht dagen getrouwd, Louisa en Gérard. Het was van

te moeten en hun eerste kind, de reden van het huwelijk, is meteen al een mislukking. Zijn Leon en Gérard na de aangifte van het lijkje nog iets gaan drinken? In Café du Pavillon misschien, net naast het gemeentehuis.

Gérard en Louisa hebben het evenwel niet aan hun hart laten komen, want minder dan een jaar later is er al een nieuw kind, Maria Leopoldine. En dan snel, het een na het ander, krijgen ze er nog 's drie. Daar komen ze een hele tijd mee toe. Tot een jaar of zes daarna, als ze er op een draf nog 's vijf bijmaken. Daarvan overleeft een het ook niet, August Edgard, geboren in juli 1903 en gestorven in augustus 1904. August Edgard wordt nauwelijks één jaar, de stakker.

Jij bent de allerlaatste van die hele zwik koters, pa. De laatste van tien kinderen. Waarvan acht gelukt. Je bent de tweede Edgard, omdat de eerste faalde, zo gaat dat. Geboren in die koude nacht aan het eind van 1909. Geboren in Bourg-Léopold, want Leopoldsburg heet het nog lang niet, dat is pas vanaf 1932. De voertaal in 1909, althans bij de overheid, is het Frans. Je geboorteakte klinkt dan ook *très chique*...

‘Devant nous, Jacobs Marie-Joseph, bourgemestre, officier de l'état civil de la commune de Bourg-Léopold, arrondissement judiciaire de Hasselt, province de Limbourg, est comparu Vanthilt Gérard Lambert, age de quarante ans, journalier, ici domicilié, qui nous a présenté un enfant du sexe masculin, né en cette commune aujourd'hui premier Décembre à trois heures du matin... auquel enfant il déclare vouloir donner les prénoms de Edgard François.’

Je vader is intussen dus al 40 en je moeder 45. Louisa huist met een jongere vent, potent en wel. Hij is geen schoenmaker meer, maar *journalier*, dagloner. Op andere documenten noemt hij zichzelf herbergier, *peintre* en zelfs *caba-*

retier. Een artiest, dus? Nee, hoegenaamd niet. Een *peintre* is een vakman die gevels schildert en dakgoten of schuttingen. En een cabaretier is geen humorist of stand-up-comedian, maar de uitbater van een cabaret, wat op zijn beurt geen bordeel is maar een café chantant, een kroeg met muziek. Gérard is gewoon een goeie middenstander die zich naar de markt van vraag en aanbod richt. Want in 1909 is Bourg-Léopold een bezig dorp in volle expansie.

Hij heeft zo te zien op de geboorteakte een bredere vriendenkring dan die ome agent van twintig jaar eerder. Hij komt je bij de gemeente aangeven in aanwezigheid van ene Remi Busselen en een zekere François Janssens. Remi is *boucher*, beenhouwer, en François is *voiturier*, koetsier of chauffeur. Dat lijken mij de perfecte types om een stapje mee in de wereld te zetten. Hoeveel cafés hebben zij gedaan om de kleine Edgard in te wijden? ‘Remi, nog een laatste in Hotel du Camp?’ ‘Sus, awel ja! En gij, Gérard?’ ‘Jongens toch, ons Lisa gaat niet content zijn, maar allez, ge krijgt niet elke dag een zoon, nietwaar?’ ‘Elke dag niet, maar in uw geval scheelt het niet veel! Tournée générale op Edgard!’ Het zal heuglijk geweest zijn, die eerste december van 1909.

Eén ding is mij nochtans niet duidelijk: waar, op welke plek ben jij geboren? Ik ging ervan uit dat het in de Maarschalk Fochstraat was, huisnummer 6. In een van de vele kamers van A la ville de Malines – In de stad Mechelen, het soldatencafé van mijn tantes. Dat café heb ik als kind goed gekend, aan het begin van de jaren zestig. Het teerde toen op een handvol klanten, vooral wauwelende oud-strijders en één facteur. Gewone volkskroegen hadden hun beste tijd gehad. De dienstplichtigen uit de sixties hingen liever rond in de Fahrenheit 451, een donkere rock- & bluestent, of speelden eindeloos op de flipperkasten van het lawaaierige lunapark. Het Café de Malines was gedemodeerd.

Maar ik vond het als kwiek jochie van een jaar of zeven hoogst charmant. Het was onvervalste *Allo Allo*. Donkerbruine zitbanken langs de muren, met spiegels erboven en scheve tafels ervoor. De stoelen waren stevig maar kromgezeten. Over elke tafel hing een rood-wit geblokt kleed met daarop een forse stenen asbak. 'Byrrh' of 'Cinzano' las je op die asbakken. Byrrh was een Frans aperitief, Cinzano een Italiaanse vermout. Wie kent of drinkt dat nog? Wie weet sowieso nog wat vermout is? De pils in Café de Malines was van Lamot, een vergeten maar indertijd overbekend merk uit Mechelen. 'Van Lamot ga je kapot, maar van Krüger nog vruuger!' riep tante Hélène steevast met luide lach. Er was een koperen tapkast met koperen kranen die altijd blonken, en daarachter een vitrinemuur met fluitjesglazen en coupes voor champagne of elegante kelkjes voor porto en sherry. De meeste stamgasten dronken er evenwel alledaagse pils, een export of bock of een Engelse pale ale - pèl-èl, zei men. Op een piëdestal naast de toog stond een grammofoon waarop bakelieten en kartonnen 78-toerenplaten gespeeld werden. De kartonnen platen waren uit de jaren dertig en veertig: *Hit of the Week*, de toppers-van-de-week uit Frankrijk, Engeland, Duitsland, Amerika of Canada. Al naargelang het soldatenvolk, bezetter dan wel bevrijder, het vroeg. 'Mon coeur est un violon', 'Lili Marleen', 'J'attendrai', 'Parlez-moi d'amour', ze breken meer dan een halve eeuw later nog steeds moeiteloos mijn gemoed.

Het leek mij een idyllische plek waar geschranst, gesjanst en gedanst was geweest. Een en al nostalgie. 'Philo, luister!' zei tante Hélène tegen zus Philomène als men veel, veel later in de oranjebruine seventies nog 's Mistinguette, Maurice Chevalier of 'n deuntje van Verdi op de radio draaide. Dan mijmerden ze weg, vaak met tranen in de ogen,

naar hun gouden jaren in dat Café de Malines. Het café sloot in 1964. Er kwam een kaaswinkel in het pand en vandaag is het een enigszins kinky boetiek met lederen kleding en zweepjes. Voor zolang het duurt, want de omzet van de Leopoldsburgse middenstand is lang niet meer zo kolossaal als in die glorie-tijd.

Daar werd jij geboren, heb ik altijd gedacht, in dat café. Niets blijkt minder waar. Jullie gingen pas aan het eind van 1933 in de Maarschalk Fochstraat wonen. Daarvoor zat de familie elders. Gérard had eerst een schoenmakerij in de Koninklijkestraat, Rue Royale nummer 43. Daar was in mijn jeugd het befaamde ijssalon Bij Mit. Nu is er een Egyptisch restaurant, Amon. Specialiteit van het huis: lam, alle prijzen onder de 25 euro. Wie had zoiets kunnen denken honderd jaar geleden? Een Egyptisch restaurant, kebab, halal, pizza. De wereld is veranderd, pa. Er zitten Egyptenaren in Leopoldsburg. Die hebben een televisiesatelliet-schotel aan hun gevel. Egypte, en bij uitbreiding geheel Afrika, het Oosten, de Arabische wereld, Al Jazeera met name, en zelfs het Verre Westen, CNN dus, is rechtstreeks verbonden met de kamer waar jij misschien geboren werd. Doch ook dat klopt niet.

Gérard Vanthilt staat namelijk van 1 juni 1903 tot aan zijn dood in 1933 ingeschreven op Rue Royale nummer 57. Dat huis, het is eerder een huisje, een benepen pand van vier bij vier, ligt niet eens in de Rue Royale maar aan de spoorwegovergang. Het is een koterij naast het station en eigendom van de spoorwegmaatschappij. De NMBS bouwde het als overnachtingsplek voor de seinwachter. Meer is het niet, een drietal kamers, het is een zakdoek groot. Een café is er nooit geweest, een schoenmakerij had desgevallend gekund; de werkplek van de schoenmaker beperkt zich vaak

tot een schoen. Maar dat daar een gezin met acht kinderen gehuisd heeft lijkt me weinig waarschijnlijk. Toch is er geen ander adresbewijs van je vader en je moeder en dus ook niet van je geboorteplek. Rue Royale 57, het seinwachtershuis van de spoorweg, was dat het? Vandaag wordt het benauwde optrekje gebruikt om er tijdelijk asielzoekers in op te vangen. Die moeten tegen kleinhuizigheid kunnen blijkbaar, dus wie weet ging dat in 1909 ook allemaal wel, zoveel volk op één schupsteel.

Volgens ma, die het rechtstreeks van jou hoorde, woonde het kroostrijke gezin Vanthilt-Ooms toen jij geboren werd daar helemaal niet. En ook niet in de tot crèmerie en Egyptisch restaurant verworpen schoenmakerij. Ze woonden met z'n allen in een herberg. Op huisnummer 27 van de Rue Royale. Die herberg was Café Américain. Het lag net naast het Hof van Brussel, het clubhuis van de schuttersgilde, uitgebaat door de familie Dumortier. Je kon vanuit de slaapkamers van de Américain de schietschijven van de schuttersgilde in de tuin ernaast zien staan.

Daar moet het dus geweest zijn. Als Gérard zich rond die tijd dagloner noemt en uitbater van een cabaret, waarom dan niet van het cabaret Café Américain? Speelde er een orkest, de avond nadat jij geboren werd? Of zat er een eenzame accordeonist? Stond er een zangeres? En zong die dan 'By the light of the silvery moon'? Ik geloof dat allemaal graag, en dus is het ook zo.

Woensdag 1 december 1909, drie uur 's ochtends, in een slaapkamer op de eerste verdieping van Café Américain, Rue Royale nummer 27, Bourg-Léopold, daar begint het.

Deel 2

Het verhaal van mijn vader

Edgard, zes jaar, op driewieler in 1916.





In 1909 kijkt men in dat Bourg-Léopold niet op een café meer of minder. Het dorp is eigenlijk een en al café. Eén huis op drie is herberg. Elke avond gaan honderden piotten er op de lappen. Dertigduizend zijn er. Allen gekazerneerd in het nabije Kamp van Beverlo. Dertigduizend soldaten! Plus nog 's vierduizend paarden. Er zijn meer paarden in het kamp dan dat er burgers in het dorp wonen. De bevolking telt slechts drieduizend zielen. Maar het aantal neemt gestaag toe. Er komen voortdurend gelukzoekers bij; het zijn allen inwijkelingen, allen allochtonen. Ze komen van Diest, zoals de vorige generatie Vanthilt, of van Geel, Bergen en Doornik. Ze komen uit heel België, zelfs uit Nederland en Frankrijk. Ze noemen zichzelf 'Kampenaars' en willen hun kost verdienen met dat kamp.

Want het Kamp van Beverlo is de grootste en modernste legernederzetting van Europa. Met dank aan koning Leopold I. Die had z'n les geleerd, toen na de door Frankrijk en Engeland goedgekeurde onafhankelijkheid van België de Nederlanders in 1831 toch nog het splinternieuwe land binnenvielen en het tevergeefs wilden terugpakken. Leopold I ging zich daarop meteen militair beter organiseren. In 1835 is er op de Grote Heide boven Beverlo al een eerste vestiging voor twintigduizend soldaten, in 1845 wordt die permanent. Men bouwt een cavaleriekamp, een infanteriekamp, een koninklijk park met paleis, een supermodern hospitaal, een bakkerij, een slachthuis en een smalspoortreinet van meer dan honderd kilometer.

De oefenvelden zijn schier onmetelijk en lopen ver uit tot in de duinen van Hechtel.

Dat trekt avonturiers aan. De neringdoeners duiken uit het niets op. De eerste Kampenaars wonen tussen de barakken van het leger. Ze verkopen er dranken, versnaperingen, snoep en huishoudelijke spullen als bretels, veters, scheergerief, schoensmeer. Er wordt gedanst en gezongen, er zijn gewillige meisjes. Gunstig voor de militaire tucht is dat niet. Het blijft dus niet duren. Generaal Hurel geeft spoedig het bevel dat tegen 1 mei 1848 alle handelaren weg moeten uit het kamp. De generaal heeft ten westen op een kilometer of twee een geheel nieuw dorpsplan laten uittekenen, in perfect dambordpatroon. Daar mogen de burgers zich vestigen. De ingeweken gelukszoekers gaan wonen in Le Bourg, de burgergemeente. Het dambord met slaggers, kleermakers, herbergiers en hotelhouders, dat werd in 1850 officieel Bourg-Léopold.

Als Edgard geboren wordt, is het dorp goed vijftig jaar jong. Nog steeds een frisse nieuwe kolonie, een unicum in het land. Er is niet alleen middenstand, er zijn zelfs fabrieken. Een molen met graanmaalcapaciteit tot vierhonderduizend kilo per jaar, een jeneverstokerij, een kaarsenbedrijf, een tabakmanufactuur, een steenbakkerij en uiteraard een bierbrouwerij. Daar is nog veel om te doen geweest als een zekere Peter-Jan Bemindt die zaak runt. Mijnheer Bemindt verkoopt namelijk ook vlees aan het leger, maar hij factureert veel meer biefstukken dan dat hij er levert. De fraude komt uit en Peter-Jan Bemindt wordt tot twee jaar celstraf veroordeeld. De snoodaard doet zijn brouwerij snel van de hand en verdwijnt van de ene dag op de andere; hij vlucht naar Parijs. Bourg-Léopold trekt ook dat soort vrijbuiters aan, maar de meeste kooplui werken hard en zijn te goeder trouw.

De legerleiding is een groot afnemer van alles wat in het dorp gefabriceerd wordt. Ze staat, ook na 1850, zelfs één permanente handelaar per compagnie toe. Die woont tussen de blokken van de carrés. Het kamp bestaat uit vierkante blokken, de carrés dus, een naam die tot op vandaag bekend is. Die ene burger tussen de soldaten is 'de moeder van de compagnie', de marketentster. Zij is de wasvrouw, ze kuist de jongens hun goed en geeft hun warme chocolademelk. Na de diensturen serveert ze koffie of een Kampse borrel, een graanjenever, getapt uit een tonnetje aan een lederen riem. Dorp en kamp, het is één geheel.

Beide breiden zich voortdurend uit. In het kamp is er aanstonds plaats voor veertigduizend soldaten. Men installeert schietschijven die elektrisch gestuurd worden, terwijl er in feite nog geen elektriciteitsnet ligt. Daar begint men pas in 1913 aan. Tot dan is ook het dorp verlicht met gaslampen. 'Van het type Nieuwenhuize, met weerkaatsende bol', zegt een verslag van de gemeenteraad. Die worden dagelijks aangestoken door Frans Smolders, de broer van Edgards oma. Frans krijgt van de gemeente een jaarsalaris van 980 frank voor deze verlichtingsdiensten. Een riant rijke uitkering, dat moet inclusief de kosten voor het gas zijn. De gemeenteontvanger bijvoorbeeld verdient slechts 100 frank per jaar. En Fientje Coudijzer, de vroedvrouw, trouwens ook.

Maar het elektriciteitsnet komt er, evenzeer voor het dorp, evenals afwatering en riolering. In het kamp zelf begint men aan de bouw van immense messcomplexen, restaurants die duizenden couverts per dag aankunnen. Daarin komen ook bibliotheken en zal er ruimte zijn voor toneel- en filmvoorstellingen. Het is allemaal ongezien en megalomaan groots.

De troepen komen gestaag in dagmarsen te voet aan vanuit de garnizoenen in Oostende, Brugge, Gent, Antwerpen, Brussel, Luik en Aarlen. Ze paraderen met hun muziekkapel te paard op kop trots door de straten van het stilaan in heel België beruchte Bourg. In augustus en september zijn er grote manoeuvres waarbij men met ontelbare soldaten tegelijkertijd fictieve veldslagen levert. Op de oefenvelden sprokkelen kinderen de kogelomhulsels. Dat mag niet, maar het brengt op. Het blijft trouwens niet bij sprokkelen. Bruikbare munitie wordt weleens gestolen. Ontploffingen zijn regelmatig de oorzaak van brand in burgerwoningen. Een gezin van zeven, met drie jonge meisjes, kan zich maar net uit zo'n brand redden. Ze worden verhoord, vervolgens veroordeeld wegens diefstal en gaan dan met z'n allen de gevangenis in.

Ook voor de militairen is het niet zonder gevaar. Generaal Andriga van de Veertiende Brigade sukkelt met zijn paard een gracht in en breekt al zijn ribben. Soldaat Haluin van het Elfde Linierregiment krijgt bij het schijfschieten een kogel in de schouder. En Alfons Vreven, 28 jaar, soldaat van het Eerste Regiment Gidsen, valt dronken in slaap op de rails van de tram. 'De machinist zag eensklaps een man dwars over de riggels liggen; seffens deed hij de noodfluit werken en remde zoo hard hij kon, doch het was reeds te laat. De tram was te dicht op den ongelukkigen, die op vreeselijke wijze vermorzeld werd. De stoffelijke overblijfsels van het slachtoffer werden bijeengeraapt en in een zak gedaan', schrijft *Het Algemeen Belang der Provincie Limburg* op 3 augustus 1910.

Het ogenschijnlijk nietige dorp heeft zonder overdrijven grootstedelijke allures. In 1910 opent men een velodroom in de Statiestraat en er komt tevens een vliegveld. Het bruist,

het is continu feest. De manoeuvres worden steevast afgesloten met ludieke braspartijen en folkloristische optochten. Tussendoor kan men er op een doordeweekse avond over de koppen lopen. De cafés met klapdeuren zitten vol. Au Chien Vert, Au Chat Noir, Au Lion d'Or, A la Ville de Mons, Bij Pier Bral, Chez Pietje, er is keus te over. In De Donkere Wolk is de baas meer zat dan het volk, zegt men. En in de Savoy liggen er spiegels op de dansvloer, zo kan je stiekem naar het ondergoed van de swingende meisjes gluren. Veelal zit er in zo'n café een orkest dat ten dans speelt. De zotste dan wel zatste soldaat springt er de scène op om een lied te zingen. En de uitspattingen lopen zo nu en dan uiteraard uit de hand.

'Eenige soldaten bevonden zich maandag in eene herberg der Statiestraat en kregen er ruzie met den baas. Deze wpende zich met een revolver, zijne zonen namen bierglazen en de soldaten werden bedreigd en zelfs geslagen. Daarmee liep het echter niet af... De manschappen trokken buiten en werden door andere soldaten versterkt. Daarop begon de belegering van het gebouw. Al wat maar onder handen viel diende als werptuig. Vensters, deur en luiken, alles vloog aan stukken. Niettemin hield men langs binnen goed stand en wierp men met glazen en flesschen naar de belegeraars. De tusschenkomst der gendarmen stilde de strijdlust der aanvallers, doch een patroelje was noodig om hen uiteen te drijven.'

Het rechtschapen en doorkatholieke *Algemeen Belang* kan in zijn berichtgeving niet om dat wilde uitgaansleven heen.

Bovendien is er aan de zuidzijde van het kamp het gehucht Contrequette. De enige invalsweg ernaartoe loopt over de

Korteketenbrug. De Franstalige soldaten verbasteren dat ingewikkeld Vlaamse 'Korteketen' tot 'Contrequette'. Het is een kleine cluster van huizen, verscholen in de bossen van de Boskant. Vermaard om z'n 'kabberdoeskes' zoals Les Rideaux Rouges en Au Chien Bleu. Nachtkroegen waar je kan gokken, cabarets waar je met de teerlingen twaalf moet gooien om te winnen. *Cabaret-douze*, kabberdoeze dus. Maar er zitten vooral meisjes die je gezelschap houden tegen betaling. Jonge rekruten die voor het eerst in hun leven ver van huis en zonder moeder zijn, vinden deze verlokking moeilijk te weerstaan.

Zij die er al waren vertellen over de legende van de zogenaamde Heks van Konterket:

'Na een klein uurtje stappen bereikt de soldaat dat dorpje-zonder-kerktoren. Elk huis is een café. In sommige kan men uitgebreid eten. In de andere enkel drinken en plezier maken in het gezelschap van vriendelijke, mooi geklede en heerlijk geurende dames afkomstig vooral uit de steden Luik, Gent en Brussel. Voor het middernacht was, had hij niets meer over van de wekenlang bijeengespaarde soldij. Het ging er gezellig aan toe, het was er heerlijk. Eigenlijk toch maar zolang er centen op tafel werden gelegd. Eens de centen op, vloog men buiten, met een "allez, salut" en "merci". Soms hardhandig geholpen door een stoere buitenwipper.'

De Bourg-Léopoldse bevolking doet evenwel niet moeilijk over de Heks van Konterket, die de soldaten hun soldij aftroegelt. Er zijn klanten in overvloed en ze gaan gelukkig niet allemaal naar de meisjes van plezier. Het gros der jongens slijt braaf zijn vrije tijd in het dorp en koopt postkaarten of

souvenirs. Als ze wat geld op overschot hebben, laten ze een plechtig geposeerd portret maken bij een van de fotografen. Beter nog, ze nodigen hun familie of hun geliefde uit voor een weekend. Er zijn hotels en kamers te huur en restaurants waar je goed kan tafelen. Het is een swingende coté, dat Bourg-Léopold, het is overal bekend. Ook voor die kwalijke, verdorven kant. Te midden van die militaire drukte, in die poel van amusement, in dat wilde-oosten-dorp, daar ziet Edgard het levenslicht.

Maar ook buiten Bourg-Léopold is de wereld in 1909 danig in de weer. De socialisten rukken op. Ze halen veel stemmen bij de laatste verkiezingen, want het kiesstelsel is veranderd. De stemgerechtigden vertienvoudigen. Die stemmen niet allemaal meteen rood, het is niet ogenblikkelijk de totale omwenteling of de revolutie, maar toch. De invloed is merkbaar. Er komen allerhande maatregelen en sociale wetten: het ouderdomspensioen, een regeling voor arbeidsongevallen, verplichte zondagsrust. De negentiende eeuw heeft afgedaan. De schoolplicht wordt ingevoerd. Kinderen zijn opeens meer dan alleen maar goedkope werkkrachten. Ook de jongste Vanthilt moet vanaf zijn zesde verplicht naar school. Het voor de rijken zo gunstige lotelingsysteem der legerdienst wordt afgeschaft. Dat beslist koning Leopold II in november 1909. Er is geen loterij meer, maar wel een wet die zegt dat één zoon per gezin naar 'de troep' moet. Ze zien ze in Bourg-Léopold graag komen. Hoe meer volk, hoe liever.

1909 is een van die wonderlijke kantelmomenten uit de geschiedenis, lijkt me zo. De nieuwe eeuw kan niet wachten om te beginnen. En Edgards kindertijd, zijn begintijd, loopt samen met die van de eeuw. Het belooft behoorlijk

bewogen te worden. Hij is nog een broekje, scheel bedorven en warmpjes gepamperd door al zijn broers en zussen. Hoewel, er zijn geen Pampers; wegwerpluiers bestaan nog lang niet. Er zijn wel katoenen lappen, die zijn moeder inwrijft met bruine zeep en dan op die Leuvense stoof schoonkookt in een marmite, een metalen kookpot met deksel.

Maar Edgard groeit eruit, hij is al gauw geen baby meer. Hij is spoedig een kind, onbezonnen en benieuwd, klaar om het leven in te stappen. Maar dat leven staat plots stil. De vrolijke omgeving, het immer feestende dorp, houdt bruusk halt.

Het is zomer, begin augustus. Het legerkamp stroomt helemaal leeg, alle soldaten vertrekken. Edgard is vier jaar en op de Diestersesteenweg, niet ver van huis, wordt er met scherp geschoten. Op een patrouille Duitsers. Het is 1914 en het is oorlog.



Alles is behoorlijk verwarrend. Koning Albert kondigt eind juli een algemene mobilisatie aan en dat tegen de wil van de regering. Die denkt dat er niets aan de hand is. De koning-ridder weet echter beter: de Duitsers menen het. Ze willen Frankrijk aanvallen en gaan dat via België doen. Als de Belgen niet goedschiks meedoen, zal het kwaadschiks toch zo zijn. De soldaten gehoorzamen hun koning en ze stappen de trein op, in het kleine station van Bourg-Léopold. Ook Edgards oudste broer van 22 Louis vertrekt. Hij gaat naar Luik om daar de forten omheen de stad te verdedigen. Wanneer zien we die terug, vraagt de familie zich af. Het afscheid is kort, het gaat allemaal erg snel. Louis heeft proviand bij voor één etmaal: gebakken spek, brood met omelet, een bidon water. Niemand weet wat er vervolgens gebeuren gaat. Is het echt zo dat die duizenden manschappen werkelijk gaan vechten? België is toch neutraal? Ons land wil toch helemaal geen oorlog?

Eén in het Kamp achtergebleven generaal, Deschepper, geeft zich niet zomaar gewonnen. Hij installeert zijn hoofdkwartier in Hotel Legentil, recht tegenover het station, en wacht de Duitsers af. Het zijn de mannen van Deschepper die in augustus op de eerste patrouille moffen schieten. De Duitsers laten zich niet kennen, bestoken het dorp met zwaar geschut, maar druipen dan toch af. De euforie van generaal Deschepper is echter van korte duur. Hij hoort al snel dat Luik gevallen is. De Belgische soldaten hebben de forten vier dagen lang kunnen verdedigen, maar zijn niet opgewassen tegen de krachtige granaten en het militaire

overwicht van de Duitsers. Koning Albert beslist om het leger terug te trekken, nu tot aan de forten van Antwerpen. Ook hijzelf heeft zich in Antwerpen verschanst. Koningin Elisabeth en de drie jonge kinderen - Leopold (12), Karel (10), Marie-José (8) - zijn bij hem. Brussel blijft zonder bestuur achter en valt moeiteloos in handen van de Duitsers.

In Luik worden Belgische manschappen gevangengenomen. Louis Vanthilt, soldaat bij de genie, wordt gedeporteerd naar Münster in het Duitse Westfalen. Tegen dat Louis samen met veertigduizend andere Belgische jongens goed en wel van de trein aan Lager 2 stapt, is het september. Heel die maand is het in Bourg-Léopold bang afwachten. Wat is er met Louis gebeurd? Er is nog geen bericht. Komt er spoedig een eind aan de verwarring? Niemand weet het. Intussen blijft de gemeenteschool dicht en logeert er in de klaslokalen van de Zusters Visitatie een driftige troep Ulanen. Het zijn gevreesde stormruiters, gewapend met een stalen lans en gespecialiseerd in bliksemsnelle acties. Ze galopperen luid over de kasseien van de Rue Royale en jagen de Leopoldsburgers de daver op het lijf. Maar de Ulanen vertrekken, want de vuurlinie schuift op richting kust, richting Frankrijk. België biedt weinig weerstand. Koning Albert weet dat zijn leger de enorme massa Duitse troepen niet kan overwinnen.

Ook het zogeheten ultramoderne Kamp van Beverlo wordt eind september zonder slag of stoot ingenomen. Een konvooi Duitsers komt schietend en plunderend het dorp binnenvallen, maar het ondervindt geen tegenstand, ook niet op het militair domein. Ze nemen in oktober het excellent ingerichte hospitaal over en vervangen het Belgisch personeel door eigen volk. Het hospitaal doet meteen dienst als rust- en verzorgingsoord voor vermoeide Duitse troepen.

Dat zal nodig zijn, want de oorlog gaat dan pas goed beginnen. Na de val van Antwerpen drijven de Duitsers de Belgen terug tot achter de IJzer. De geniale zet om daar de sluizen open te zetten zorgt ervoor dat de terugtrekking der troepen stopt. De Duitsers kunnen niet verder. Alle partijen verschansen zich en beginnen een loopgravengevecht dat vier jaar zal duren. Het wordt een gruwelijk bloedbad.

Zulke horror blijft Bourg-Léopold gelukkig bespaard. Ook bombardementen zijn er bijna niet. Wel roepende en blaffende Duitsers die fietsen confisqueren en pluimvee, paarden en koeien opeisen. Begin november installeert de Duitse militaire overheid zich met veel vertoon parmantig in het plaatscommando. Het lijkt alsof ze nooit meer zullen weggaan. Het dorp hangt meteen vol verordeningen, verboden en bevelen. 'Kinderen! Raakt nooit de oorlogstuigen aan. 't Is de dood die u beloert', waarschuwt zo'n poster. Niet ten onrechte, want het Kamp is een militaire speeltuin. Edgard is nog te piep met zijn vier jaar, maar broertje Emile (8): gaat die kogels rapen? En vindt hij in de halfverlaten carrés al eens een echte obus? Gaat Edgard dan mee op avontuur? En Hélène (10) of Aline (12), gaan ook zij mee, om de wacht te houden? Want de munitiehulzen kan je verkopen als oud ijzer en het resterende kruit kan je in de fik steken. Niets zo spannend als te kijken hoe groot de steekvlam zal zijn. Of houdt moeder Louisa het jonge gespuis stevig in het gareel?

Men laat de kinderen niet zomaar rondlopen, want alles blijft onvoorspelbaar, de onzekerheid heerst. In december wordt Edgard vijf. Hij zit veelal thuis, waar kinderen bezig worden gehouden met dagelijkse klusjes. Schuren, schrobben, helpen bij de afwas. De meisjes doen naaiwerk, ze maken van stofoverschotten nieuwe kleren. De jongens helpen de schietschade weg te timmeren en herstellen kapotge-

schoten ramen. Af en toe mag Edgard mee om hout te gaan sprokkelen voor de stoof. Uitbundig veel sinterklaasgedoe is er die december ook al niet. Edgard en Emile krijgen een voetbal die duidelijk door de oudere zussen Maria en Philomène in elkaar gestikt is. Voorts een houten tol, een tweedehands kaartspel en door moeder gebreide warme wollen sokken, wanten en een bijpassende sjaal. Het is tenminste iets. Ouders proberen de geborgenheid van het gezin zo goed het kan te vrijwaren.

Voor het overige houdt men zich gedeisd. Wat gaat dat geven met al die Duitsers in het dorp? Er komen er almaar bij: ook de gewonden van de beschietingen in Halen, Hasselt en Luik. De bezetter voert daarenboven nieuwe rekruten aan, vers kanonnenvlees dat naar het front in de Westhoek gestuurd zal worden. Men leidt hen in het Kamp op. Spoedig zit dat door de Belgische troepen verweesd achtergelaten militair domein weer helemaal vol. Het is een raar zicht 's avonds in de straten. Alle uniformen zijn muiskrijs, de stemmen klinken eentalig Duits. Het lijkt alsof Bourg-Léopold niet eens meer in België ligt.

Na Nieuwjaar valt het doordeweekse leven gaandeweg in zijn plooi. Er is minder schaarste en bij momenten zelfs genoeg te eten dankzij het Nationaal Hulp- en Voedingscomité. Sommige prijzen verdubbelen, dat wel. Zelfs in de Delhaize op de hoek van de Rue Royale. De zwarte markt floreert. Katten worden tegen woekerbedragen als konijnen verkocht. Maar Spanje en Amerika gaan het kleine overrompelde België helpen. Ze starten de 'Commission for Relief in Belgium'. Er komen heilzame bevoorradingen en stilaan trekken de Leopoldsburgers hun plan. De cafés zijn weer open. De grammofoons en orkesten spelen opnieuw ten dans, maar je hoort geen Franse chansons meer. En al zeker niet het Engelse 'It's a long way to Tipperary'. Frank-

rijk en Engeland, dat is de vijand, zegt de bezetter. Dus hoor je in de kroegen Duitse marsliederen. De commerce draait opnieuw, maar het is knarsetanden, het is absoluut niet van harte. Zoals in de rest van het land heerst er in het dorp namelijk een groots gevoel van patriottisme. Er is ontzag voor die dappere koning Albert. Hij zit bij zijn mannen aan het front of tenminste vlakbij, in een nederige villa aan de kust. Van koningin Elisabeth wordt gezegd dat zij de geblesseerde frontsoldaten helpt verzorgen. Het stemt de koningsgezinde Kampenaars droef, maar evenzeer trots en het sterkt hen in hun verzet.

Zo gaat de jaarlijkse processie gewoon door, hoewel de nieuwe Duitse overheid die verbiedt. De katholieke optocht waarbij het Mariabeeld en tal van andere heiligenbeeltenissen door als engelen verklede jongens en meisjes langs de straten gedragen worden, is een jaarlijkse hoogdag voor de Leopoldsburgers. Dus wat doen ze nu het niet meer mag? Ze houden de processie in de kerk zelf, tussen de stoelen en in de koorgangen. De bezetter heeft het nakijken. Daar moet Edgard bij geweest zijn, als blinkende engel of hovaardige misdienaar. Zijn latere opstandigheid tegen onrecht en onderdrukking ontwaakt daar wellicht voor het eerst.

Terwijl aan de IJzer veldslag na veldslag geleverd wordt, voelen de Duitsers zich in Bourg-Léopold behoorlijk op hun gemak. Ze zien dat er nog werk aan de winkel is en zonder verwijl beginnen ze eraan. Zo worden de in de aanbouw zijnde grote messcomplexen volledig afgewerkt. Er komt waterwinning door het graven van putten en het metselen van een watertoren. Zelfs het elektriciteitsnet ligt er langzamerhand, ook in het dorp. Het is een hele vooruitgang; gedaan met de kaarsen en de petroleumlampen. De bezetter weet van aanpakken en zet veelvuldig krijgsgevangenen

Britten in. Zij die tegenstribbelen en werkonwillig zijn krijgen de kogel. Tientallen worden gefusilleerd. Ze liggen tot op heden op het Engelse kerkhof, het British Commonwealth War Cemetery, vlak bij het inmiddels verdwenen koninklijk paleis van Albert I.

De moffen beperken zich niet tot wreedheden jegens hun gevangenen. Ze testen in het Kamp ook voor het eerst chemische wapens uit. Ze sluiten veertig honden op in een afgesloten lokaal en spuiten er vervolgens chloorgas in. De dieren sterven een pijnlijke, keffende en rochelende dood. Dat volgens de dienstdoende oorlogsexperts geslaagde experiment gebeurt op 13 maart 1915. Een maand later, op 22 april, schiet men de chloorgasprojectielen af aan het front bij de tweede slag om Ieper. Het effect is nefast. De meesten van de nietsvermoedende jonge soldaten creperen ter plekke, de anderen doorstaan helse pijnen en zijn verminkt voor het leven. De toon voor het vreselijke verloop van 'De Groote Oorlog' is gezet.

Dat de burgerbevolking van Bourg-Léopold daar meteen weet van heeft, is niet waarschijnlijk. Informatie wordt niet verspreid, ook al omdat er weinig tot geen onpartijdige berichtgeving is. *Het Algemeen Belang der Provincie Limburg* verschijnt niet meer en de zeldzame ondergrondse publicaties zijn moeilijk te verkrijgen. Het is trouwens te gevaarlijk om die in huis te hebben en is het allemaal waar wat daarin gezegd wordt? De enige duidelijke informatie die de familie Vanthilt plots krijgt komt van de Duitse instanties. Louis, de oudste zoon, is in leven én er mag mee gecorrespondeerd worden! Zijn adres is Louis Vanthilt, soldaat bij de genie, Lager 2, Kommando 36, Bloc 1, Zimmer 10, Münster i/W, Deutschland.

De eerste reactie van de familie is: we laten direct foto's maken. We gaan hem laten zien dat het ondanks alles goed

met ons gaat. We gaan hem zeggen dat we elke dag aan hem denken en dat we hem missen. Alle meisjes beginnen meteen te naaien. Vooral Aline en H el ene zijn er goed in, maar ook moeder Lisa doet mee. De kleren op de foto's zijn pronkerig, onberispelijk, zelfs overdreven chic en staan stijf van het stijfjel. Het zijn prachtige portretten. De foto-correspondentie met de krijgsgevangen Louis levert de mooiste beelden op van de familie uit die tijd. Ook later is het gezin nooit meer zo scherp verbeeld. Elke maand wordt er bij François Mondelaers of bij Désiré Gotthold een nieuwe foto gemaakt. Telkens poseren de kinderen voor een beschilderd doek waarop een boslandschap met treurwilgen is te zien of een staande vaas op voet met afh ngende bloemen. Op een van de eerste fotokaarten, uit juni 1915, staat Edgard trots boven op een canapé, bijna op gelijke hoogte met de twee oudste zussen, Maria (24) en Philomène (21). Die staan naast hem en dragen een geplisseerde lange rok en een sierlijk kanten hemd met gekrulde kragen en strikken. Hun haar is prachtig opgestoken en ze kijken lief maar ernstig. Dat vijfjarig knaapje daarentegen, boven op die canapé, met zijn kleine hand in de grote hand van zus Philo, kijkt bloedserieus. Want hij weet het: deze foto zal helemaal naar Duitsland gaan, hij zal gezien worden door zijn oudste broer. Hij denkt veel aan hem. Dat blijkt uit de tekst die Philomène met charmant veel schrijffouten op de achterkant van de kaart neerpent. Het is 10 juni 1916.

'Lieve Broeder Louis, wij koomen u ons protreet opte-stuuren het is wel niet zoo groot maar toch zult gij ons er wel op keenen. En bij zonder onzen broeder Edgaar die niets handers meer doet dan over u spreken, der gansen dag. En voor u bidden om dat gij nog zoo weder koomene van

Duidslag. O! Broeder Louis waaren die droevige daagen al maar voorbij dat wij weder bij elkander waaren want het is nu al zoo lang geleden. Maar lieven Boeder neemt maar alles gelijk wij alle moed moeten meenemen het zal wel eens gedaan zijn. Nu Louis laat ik u ook nog weten als dat ons mama eene brief met 5 mark gestuurt heeft en 2 pakken. Philomène. 100 kussen van ons alle en bij zonder van onze Edgaar!’

Bij de volgende postkaarten heeft de fotograaf in de linkerbovenhoek een uitsparing gemaakt waar hij een foto van Louis in ceremonie-uniform afdrukt. Daaromheen komt het boslandschap op doek met familieleden. Zij kijken dan steevast treurend en smachtend naar het aangezicht van de noodlottig afwezige in gevangenschap. Op zo’n kaart uit 1916 zit Hélène biddend op de knieën, terwijl ze naar Louis kijkt. Ze vouwt devoot de handen, is fraai in het zwart gekleed en heeft wulpse lange haren. Hélène is alweer twaalf. Moeder Berthe Marie-Louise schrijft op de achterzijde, met minder taalfouten en bijna zonder leestekens, een sierlijk gekrulde tekst.

‘Bourg-Léopold den 20 Decembre 1916. Lieven zoon Louis gelijk gij hier ziet uwe zuster Hélène die bid voor u of gij doch eenen brief zou willen schrijven waar wij toch zoo lang naar trachtten en onze lippen zeggen ja voor mij kan het niet zijn of het is onderweg maar nu zijn wij toch te vreden aldat wij u protret van den voetbal ontvangen hebben waar wij u goet op zien en nu zijn wij tog content liever zoon hept nog maar wat moed gelijk wij allang genomen hebben het kan tog niet blijven duren. Uwe moeder Louise duizende kussen’.